

ChatGPT als hulpmiddel in de thematische filatelie

De thematische filatelie – het verzamelen en bestuderen van postzegels en postale stukken rond een bepaald thema of onderwerp – is een van de meest creatieve takken binnen de filatelie. Van fauna en flora tot ruimtevaart en kunst: elk thema kan op eindeloos veel manieren uitgewerkt worden. Maar hoe bouw je dat verhaal op? Hoe zorg je dat je verzameling niet alleen mooi is, maar ook boeiend om te bekijken? Met de opkomst van kunstmatige intelligentie (AI), bijvoorbeeld ChatGPT, krijgen filatelisten er een nieuw hulpmiddel bij om hun hobby te verdiepen en te verrijken. Hoe kan ChatGPT worden ingezet binnen de thematische filatelie? Welke voordelen biedt ChatGPT? Waar moet men rekening mee houden?

Wat is ChatGPT?

ChatGPT is een hulpmiddel dat door **OpenAI** werd ontwikkeld. Het is in staat om teksten te genereren, vragen te beantwoorden, ideeën te structureren en suggesties te doen. Het werkt als een slimme digitale gesprekspartner (waar je gewoon mee kan chatten) die je op elk moment kan raadplegen en die je verrassend goed zal helpen. Het is bijzonder nuttig voor filatelisten die informatie zoeken of die inspiratie nodig hebben. Wie de technologie bewust inzet, ontdekt dat kunstmatige intelligentie (artificiële intelligentie of AI) en filatelie wanneer tentoongesteld elkaar uitstekend kunnen aanvullen.

Omdat er nog niet veel secundaire literatuur specifiek over ChatGPT in de filatelie bestaat, gebruikt AI vandaag nog een mix van:

- bronnen uit de filatelistische wereld (FIP-richtlijnen, artikels over thematische filatelie);
- bronnen over AI en ChatGPT in educatieve of onderzoekscontext;
- algemene filatelistische literatuur.

Toepassingen in de thematische filatelie

1. Onderzoek en achtergrondinformatie

Een thematische verzameling draait om het verhaal achter de postzegel. Met ChatGPT is de informatie snel beschikbaar en kan het:

- Historische context geven bij een bepaald thema (bv. de Olympische Spelen, zeevaart of Nobelprijswinnaars).
- Achtergrondinformatie verschaffen over personen, gebeurtenissen of uitvindingen die op postzegels voorkomen.
- Verwijzen naar culturele, wetenschappelijke of sociale aspecten die relevant zijn voor de opbouw van een collectie.

Stel dat je een verzameling hebt rond olifanten. Je kunt ChatGPT vragen:

- Welke rol spelen olifanten in verschillende culturen?
- Welke beroemde olifanten zijn er in de geschiedenis of literatuur?
- Hoe zet ik olifanten in een tijdlijn (van prehistorie tot nu)?

De antwoorden geven je ideeën om je collectie meer inhoud te geven.

2. Ideeën voor thematische indeling

Een plan opstellen van een thematische verzameling kan uitdagend zijn. Het wordt sterker als het logisch is opgebouwd. ChatGPT helpt je met de creativiteit en kan een steun zijn om:

- voorstellen te doen voor logische hoofdstukken en subthema's, maar ook de titels ervan voorstellen, in het formaat zoals jij het wil; korte titels, lange titels, prozaïsch,;
- suggesties te geven voor verhaallijnen (chronologisch, geografisch of thematisch);
- inspiratie te bieden voor creatieve invalshoeken die de verzameling onderscheidend maken.

3. Teksten voor tentoonstellingsbladen

Tentoonstellingsverzamelingen vragen om korte, objectieve en informatieve teksten. Veel filatelisten vinden het lastig om die korte en bondige teksten te schrijven. ChatGPT kan conceptteksten schrijven voor:

- korte beschrijvingen bij postzegels of blokken;
- informatie toevoegen die het thema verduidelijkt;
- inleidingen en samenvattingen per hoofdstuk.

Je hoeft die teksten niet letterlijk over te nemen, maar ze zijn een goede basis. Je kan deze teksten bewerken en personaliseren. Hierdoor kunnen teksten en indelingen sneller voorbereid worden.

4. Educatie en presentatie

Maar eveneens kan het helpen naast het verzamelen, met het delen van kennis, zoals:

- het schrijven van artikels of presentaties over een thema;
- het voorbereiden van lezingen in verenigingen;
- het ontwikkelen van lesmateriaal om jongeren interesse bij te brengen voor de thematische filatelie.

Het inspireert je misschien om een lezing te geven in onze vereniging of een artikel schrijven in ons tijdschrift?

5. Vertalen en meertaligheid

Omdat tentoonstellingen vaak internationaal zijn, is vertalen een troef. In het buitenland is Engels vaak de gebruikte FIP-taal. ChatGPT kan teksten snel en goed vertalen en aanpassen, zodat een verzameling ook buiten de landsgrenzen toegankelijk is.

Toch enkele aandachtspunten; waar moet je op letten?

Hoewel ChatGPT een zeer waardevol hulpmiddel kan zijn, moet men toch ook kritisch blijven:

- Bronverificatie: ChatGPT geeft soms onnauwkeurige of verouderde informatie. Het baseert zich op patronen uit trainingsdata en informatie op het internet. Toch kan het onnauwkeurigheden bevatten. Controle in vakliteratuur of catalogi blijft noodzakelijk.
- Originaliteit: de teksten van ChatGPT zijn vooral bedoeld als suggesties. De jury en bezoekers waarderen persoonlijke invalshoeken en originele teksten. ChatGPT kan ideeën geven, maar jij bent de echte verteller van je verhaal.
- Beperkingen: ChatGPT is geen filatelistische catalogus en maakt soms fouten. Het heeft nog geen toegang tot alle gespecialiseerde catalogi (bijv. Michel, Yvert & Tellier, Scott) of alle filatelistische werken en studies, dus bepaalde informatie moet je elders raadplegen.

Praktisch

ChatGPT start je via jouw webbrowser (Chrome, Edge, ...). De toegang is eenvoudig en vergt geen bijzondere technische kennis. Een standaard internetverbinding volstaat. Het programma werkt op zowel op een computer als op een tablet en smartphone.

Waar vindt men ChatGPT?

ChatGPT is bereikbaar via de officiële website: <https://chatgpt.com>

14 Hoekje van de Tema Tieker

Hoe begin je?

1. Open de website.
2. Maak éénmalig een gratis account aan (e-mailadres of met een bestaande login zoals Google/Apple).
3. Normaal blijf je aangemeld als je alle cookies aanvaardt.

4. Klik op

ChatGPT proberen ➔

5. Na aanmelden verschijnt een pagina met tekstvak waarin men vragen of opdrachten kan typen.
6. Stel je vraag of taak en druk op Enter om een antwoord te ontvangen.

Waar denk je vandaag aan?

+ Stel een vraag

Eerste stappen

Begin met een eenvoudige opdracht, zoals:

"Vat onderstaand artikel kort samen"

of

"Geef een beschrijving van druktechniek X in filatelistische terminologie".

ChatGPT reageert onmiddellijk en kan vervolgens worden bijgestuurd met:

"Korter graag", "meer technisch", "geschikt voor publicatie", "in filatelistische stijl", enz.

Het hulpmiddel praktisch gebruiken

ChatGPT onthoudt al je vorige chats: Het zal steeds rekening houden met wat het al gedaan heeft en je verteld heeft. Zodoende moet je niet steeds van nul herbeginnen en kan je voortbouwen of blijven chatten op de vorige vragen en taken.

Je kan zowel in het Engels als Nederlands of Frans communiceren. Het antwoord krijg je steeds in de taal waarmee je je opdrachten formuleert.

Een gemaakt voorbeeld (zie : https://www.stampcommunity.org/topic.asp?TOPIC_ID=88679)

ChatGPT kon mij het volgende (zie onderstaand) allemaal vertellen, alleen op basis van de 2 scans van de voorkant en achterkant van deze briefomslag en mijn opdracht die ik via de prompt intikte:

Ik: Dit is de voor- en achterkant van een postgeschiedenisomslag die vanuit de VS naar Duitsland is gestuurd. Wat kun je mij vertellen op basis van deze afbeeldingen? Begin met wat je op de omslagen ziet: postzegels, stempels, adressen, labels, markeringen, enz. Vertel me vervolgens over interessante contextuele, historische of andere informatie over deze omslag.

Johann Vandenhaute

ChatGPT antwoordde mij enkele ogenblikken later:

Voorkant van de envelop:

Postzegels:

4¢ paarse Lincoln-postzegel (Scott #1036, uitgegeven in 1954): onderdeel van de Liberty-serie.

1¢ groene Washington-postzegel (Scott #1031, uitgegeven in 1954): nog een postzegel uit de Liberty-serie.

5¢ rode luchtpostzegel (Scott #C39, uitgegeven in 1954): Afbeelding van een vliegtuig tijdens de vlucht.

Twee paarse postzegels van 25¢ met Woodrow Wilson (Scott #832): postzegels uit de langlopende Presidentiële Series van 1938.

Totale portokosten: 60¢ (25¢ + 25¢ + 5¢ + 4¢ + 1¢).

Adres : verzonden naar

Jutta Lehnert

Sibrierstr. 44

Neukölln

Berlijn

Duitsland

Het adres ligt in de Amerikaanse sector van Berlijn, wat van belang is in de periode na de Tweede Wereldoorlog, toen Berlijn verdeeld was onder de geallieerde mogendheden.

Informatie over de afzender:

A.K. Flax

Detroit, Michigan, VS.

Markeringen en labels:

Grote REGISTERED-stempel met nummer 43701.

Paarse cirkelvormige markering "A.R." die verwijst naar een ontvangstbevestiging (Avis de Réception) en de levering bevestigt.

"VIA AIR MAIL" gedrukt op de envelop met traditionele rode, witte en blauwe luchtpoststrepen.

Achterkant van de envelop:

Douanelabels:

Drie Duitse labels met de tekst "Zur Devisenüberwachung zollamtlich geöffnet", wat betekent "Officieel geopend voor deviezencontrole".

Dit weerspiegelt de strenge valutavoorschriften in het naoorlogse Duitsland.

Annuleringen:

Meerdere Duitse doorvoer- en ontvangststempels:

Op één staat "Berlin 60 Neukölln", wat aangeeft dat de envelop is ontvangen bij een postkantoor in de wijk Neukölln in Berlijn.

Amerikaanse poststempel: "AIR MAIL FIELD PTS. NEW YORK N.Y. DEC 7, 1952."

Route-informatie:

De envelop is via New York naar Duitsland gevlogen.

De Duitse douanestempels en poststempels duiden op een zorgvuldige controle tijdens de bezorging, waarschijnlijk vanwege deviezencontroles en postvoorschriften.

Context en historische betekenis:

Naoorlogs Berlijn (1952):

In 1952 was Berlijn nog steeds aan het herstellen van de Tweede Wereldoorlog en diep verdeeld tussen de Amerikaanse, Britse, Franse en Sovjet-sectoren.

Neukölln maakte deel uit van de Amerikaanse sector. De post tussen de VS en Berlijn werd streng gecontroleerd vanwege de spanningen tijdens de Koude Oorlog.

Het douanelabel weerspiegelt de strenge naoorlogse deviezenvoorschriften van West-Duitsland, die bedoeld waren om de stroom van geld en goederen naar de herstellende economie te controleren.

Aangetekende post met ontvangstbevestiging:

Aangetekende post garandeert een veilige bezorging en de "A.R."-service bevestigde dat de geadresseerde de brief had ontvangen. Dit was waarschijnlijk belangrijk voor persoonlijke of juridische correspondentie.

Hoge portokosten (60¢):

De portokosten suggereren dat deze envelop waardevolle of belangrijke documenten bevatte die zowel aangetekend als per luchtpost moesten worden verzonden. Er werden postzegels met een hoge waarde (25¢ Woodrow Wilson) gebruikt, waarschijnlijk als gevolg van de kosten van aangetekende internationale post.

Luchtpostdienst:

Het gebruik van luchtpost in 1952 onderstreept het belang van snelle communicatie, vooral voor post die vanuit de VS naar het naoorlogse Duitsland werd verzonden.

16 Hoekje van de Tema Tieker

Historisch momentopname:

Deze envelop biedt een fascinerend inzicht in het raakvlak tussen postdiensten, internationale betrekkingen en economische regelgeving tijdens het begin van de Koude Oorlog. Het onderstreept de complexiteit van het versturen van post van de VS naar Duitsland in een tijd van verscherpt toezicht.

Samenvatting:

Deze aangetekende luchtpostbrief is een prachtig voorbeeld van de internationale postgeschiedenis uit het midden van de 20ste eeuw en weerspiegelt de zorgvuldige controle van post tussen de VS en het naoorlogse Duitsland. De combinatie van hoge portokosten, douanecontrole-etiketten en ontvangstbevestiging maakt het een intrigerend stuk. Laat het me weten als u een bepaald aspect nader wilt bekijken!

Bij het controleren van zijn volledige analyse bleken twee kleine dingen fout:

1. Het postwaardestuk van 5 cent is ten onrechte aangemerkt als zelfklevende postzegel
2. Op de postzegel van 25 cent staat McKinley afgebeeld in plaats van Wilson.

Conclusie

ChatGPT biedt een waardevolle aanvulling op het instrumentarium van de thematische filatelist. Het kan processen van onderzoek, structurering en presentatie versnellen en vergemakkelijken, mits het gebruik gepaard gaat met een kritische houding en voortdurende verificatie van feiten.

De inzet van kunstmatige intelligentie opent nieuwe perspectieven voor de thematische filatelie, maar verandert niets aan de essentie van de discipline: het creatieve en wetenschappelijk verantwoorde vertellen van een verhaal met filatelistische stukken. AI is een hulpmiddel, geen vervanging van de expertise, passie en originaliteit van de verzamelaar.

Misschien is dat wel de grootste winst: dankzij AI kan je nog meer plezier halen uit je hobby én anderen enthousiasmeren voor de verhalen die postzegels te vertellen hebben.

Referenties

- Dwivedi, Y. K., Hughes, L., Baabdullah, A. M., Ribeiro-Navarrete, S., Giannakis, M., Al-Debei, M. M., ... & Wamba, S. F. (2023). *So what if ChatGPT wrote it? Multidisciplinary perspectives on opportunities, challenges and implications of generative conversational AI for research, practice and policy*. International Journal of Information Management, 71, 102642.
- Federation Internationale de Philatelie (FIP). (2019). *Guidelines for the Evaluation of Thematic Exhibits at FIP Exhibitions*. FIP Thematic Commission.
- Federation Internationale de Philatelie (FIP). (2020). *Thematic Philately: Principles and Rules*. FIP Publications.
- Kasneci, E., Sessler, K., Küchenhoff, H., Bannert, M., Dementieva, D., Fischer, F., ... & Kasneci, G. (2023). *ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education*. Learning and Individual Differences, 103, 102274.
- Zou, J., Schiebinger, L., & Anderson, A. (2023). *Generative AI in research: Opportunities and considerations*. Nature Human Behaviour, 7, 1541–1550

